

Związki między życiem społecznym a zdrowiem psychicznym jednostki na przykładzie wybranych dzieł Ericha Fromma

Erich Fromm, wybitny psycholog, psychoanalitik i filozof, był jednym z najważniejszych myślicieli, którzy badali związki między życiem społecznym a zdrowiem psychicznym jednostki. Jego prace były głęboko zakorzenione w tradycji humanistycznej, a także w psychoanalizie, marksizmie i egzystencjalizmie. Fromm postrzegał zdrowie psychiczne nie tylko jako kwestię indywidualną, ale jako problem ściśle związany z kontekstem społecznym, kulturowym i ekonomicznym, w którym jednostka funkcjonuje. W swoich dziełach, takich jak „Ucieczka od wolności”, „Zdrowe społeczeństwo” oraz „Mieć czy być?”, Fromm analizował, jak społeczne struktury i wartości wpływają na psychikę jednostki, kształtując jej poczucie wolności, bezpieczeństwa, tożsamości oraz zdolność do miłości i twórczości.

W „Ucieczce od wolności”, jednym z jego najbardziej znanych dzieł, Fromm badał wpływ społeczeństwa na jednostkę, szczególnie w kontekście historycznym, który obejmował przejście od średniowiecznego porządku społecznego do nowoczesnego kapitalizmu. Twierdził, że nowoczesne społeczeństwo, które teoretycznie powinno promować indywidualną wolność, w rzeczywistości często prowadzi do stanu, w którym jednostki doświadczają alienacji, lęku i poczucia bezradności. W średniowieczu jednostka miała z góry określone miejsce w społeczeństwie, co dawało jej poczucie przynależności i stabilności. Nowoczesne społeczeństwo natomiast, mimo że przyniosło większą wolność osobistą,

wytworzyło również nowe formy alienacji. Jednostki, pozbawione dawnych więzi społecznych, stają się coraz bardziej izolowane i zagubione, co prowadzi do różnorodnych problemów psychicznych.

Fromm argumentował, że nowoczesny kapitalizm, ze swoją obsesją na punkcie produktywności, konsumpcji i sukcesu materialnego, doprowadził do dehumanizacji jednostki. W systemie, gdzie wartość człowieka jest mierzona głównie jego ekonomiczną wydajnością, a relacje międzyludzkie stają się powierzchowne i instrumentalne, zdrowie psychiczne jest poważnie zagrożone. Fromm wskazywał, że wielu ludzi ucieka od wolności, rezygnując z autonomii na rzecz konformizmu i podporządkowania się autorytetom, co z kolei prowadzi do jeszcze większego poczucia wewnętrznej pustki i bezsensu. Taka ucieczka od wolności może przyjmować formę totalitarnego myślenia, fanatyzmu religijnego, lub po prostu zanurzenia się w konsumpcji, co jednak nie rozwiązuje problemów psychicznych, lecz je pogłębia.

W „Zdrowym społeczeństwie” Fromm rozwinął swoją krytykę społeczeństwa kapitalistycznego, analizując, jak struktury społeczne mogą promować albo zdrowie psychiczne, albo patologię. Jego zdaniem, zdrowe społeczeństwo to takie, które umożliwia jednostkom pełny rozwój ich potencjału, zdolność do miłości, pracy twórczej i pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Fromm kontrastował to ze społeczeństwem, które dąży do utrzymania status quo poprzez tłumienie indywidualności, kreatywności i krytycznego myślenia. W zdrowym społeczeństwie, jednostki mają możliwość realizowania swojego człowieczeństwa w pełni, podczas gdy w społeczeństwie patologicznym są one zredukowane do roli narzędzi w mechanizmie ekonomicznym, co prowadzi do wyobcowania i zaburzeń psychicznych.

Jednym z najważniejszych aspektów zdrowia psychicznego według Fromma jest zdolność do miłości, którą opisał szeroko w „O sztuce miłości”. Miłość, w jego ujęciu, nie jest jedynie

uczuciem, ale aktywną siłą, która umożliwia przekraczanie granic własnego ego i połączenie z innymi ludźmi w sposób, który jest jednocześnie pełen szacunku dla indywidualności drugiej osoby. Fromm odróżniał prawdziwą miłość od jej patologicznych form, takich jak miłość neurotyczna, która jest często wynikiem lęku przed samotnością i braku poczucia własnej wartości. Zdrowa miłość opiera się na dojrzałości emocjonalnej, autonomii oraz umiejętności dawania i przyjmowania bezinteresownej troski. Fromm twierdził, że społeczeństwo, które promuje takie wartości jak konkurencja, konsumpcjonizm i egoizm, podważa zdolność jednostek do prawdziwej miłości, co prowadzi do licznych problemów psychicznych, takich jak depresja, lęki czy poczucie bezsensu życia.

W dziele „Mieć czy być?” Fromm podjął krytykę zachodniego materializmu i konsumpcjonizmu, wskazując na różnicę między dwoma podstawowymi orientacjami życiowymi: posiadaniem (orientacja na „mieć”) i byciem (orientacja na „być”). Zdaniem Fromma, współczesne społeczeństwo zdominowane jest przez orientację na „mieć”, co prowadzi do koncentracji na materialnych dobrach, statusie społecznym i kontroli, kosztem rozwijania prawdziwej tożsamości i relacji międzyludzkich. Orientacja na „być” natomiast, polega na pełnym zaangażowaniu w życie, na twórczości, miłości, dzieleniu się i autentycznym przeżywaniu. Fromm argumentował, że tylko orientacja na „być” może prowadzić do zdrowia psychicznego, podczas gdy obsesja na punkcie posiadania generuje lęki, niepewność, zazdrość i agresję.

Podsumowując, Erich Fromm widział zdrowie psychiczne jednostki jako nierozdzielnie związane z życiem społecznym i wartościami dominującymi w danym społeczeństwie. W swoich pracach wskazywał na liczne sposoby, w jakie nowoczesne społeczeństwo kapitalistyczne, z jego naciskiem na materializm, konsumpcjonizm i produktywność, podważa zdrowie psychiczne jednostki, prowadząc do alienacji, lęku i poczucia bezsensu.

Fromm proponował alternatywną wizję zdrowego społeczeństwa, opartego na miłości, twórczości, wolności i autentycznym przeżywaniu życia. Tylko w takim społeczeństwie jednostka może w pełni realizować swój potencjał i osiągnąć prawdziwe zdrowie psychiczne.

Jeżeli potrzebujesz konsultacji przy pisaniu pracy licencjackiej lub magisterskiej, to polecamy serwis [pisanie prac](#) - pomoc w pisaniu prac w granicach dozwolonych prawem